

Dues capitals

L'exposició «Barcelona-Madrid 1898-1998» s'inscriu en una tradició, prou acreditada a Europa en els últims anys, d'exposicions sobre les relacions culturals –sentit ampli de la paraula– entre grans ciutats. «Barcelona-Madrid 1898-1998» ressegueix un segle a partir d'una fita, l'any 1898, que marca ja accents prou diferents entre les dues ciutats: la data que per a uns és la de l'esfondrament, la nostàlgia per l'imperi perdut i l'apel·lació al regeneracionisme, per als altres significa més aviat un moment d'obertura a nous horitzons, una oportunitat d'enfocar la perspectiva més enllà dels Pirineus.

Barcelona i Madrid són dues capitals. Barcelona ho és de Catalunya i Madrid ho és d'Espanya, dues capitals de dos conjunts, un dels quals està inscrit en l'altre. Però són també dues capitals en el sentit de ciutats de referència, que exerceixen influència sobre àmbits molt superiors al que assenyalen els seus límits administratius; que tenen una significació en el terreny del simbòlic i que són reconegudes amb personalitat i trets característics arreu del món.

Madrid té tots els avantatges de ser capital d'Estat, però també en té tots els inconvenients. La presència del poder polític sempre genera efectes col·laterals, com, per exemple, que actua de pol d'atracció del poder econòmic, com el propi desenvolupament de les indústries de la comunicació i de la cultura confirma. Però també té l'obstacle de ser una ciutat burocràticament contaminada, amb el que té a vegades de feixuga la cultura administrativa. Barcelona és una ciutat cívica més pura. L'absència d'un aparell d'Estat pesant sobre ella li dona potser una altra versatilitat, però les dificultats per aconseguir atreure atenció i recursos també són molt més grans. Dues capitals dins d'un mateix país, que són també dos models d'urbanitat prou diferenciats. La consciència d'Estat que té Madrid es converteix, a Barcelona, en consciència cívica. Probablement per això la implicació dels barcelonins en la seva ciutat sembla més gran. Podríem dir que els madrilenys se «saben» seva la ciutat i que els barcelonins se la volen «sentir» seva.

Dues ciutats que han canviat extraordinàriament en el curs del segle; que s'han anat passant el testimoni de l'avantguarda, per molt que durant molts anys –i principalment per culpa de les dictadures– Madrid hagi semblat més situada Espanya endins i Barcelona més passadís d'entrada i de sortida. Des del 1980 aquests tòpics ja no funcionen. I les dues ciutats han reforçat la seva capitalitat internacional, encara que per modes i camins prou diferents.

Barcelona i Madrid han trobat durant molts anys una manera pragmàtica d'evitar les seves rivalitats: ignorar-se. La relació més habitual ha estat donar-se l'esquena. Quan expliques a l'estranger que es pot anar, com aquell qui diu, de Cadis a Copenhague sense sortir de l'autopista i de Barcelona a Madrid no. Quan expliques que el primer tren d'alta velocitat no va ser entre Barcelona i Madrid, els hi costa creure-ho. I tanmateix no hi ha hagut mai una sola manifestació, una sola queixa perquè en el fons aquest obstacle a la comunicació ja van bé a tots. Per allò imprescindible ja hi ha el pont aeri.

Pròlegs de Josep Ramoneda als catàlegs del CCCB

Aquesta exposició vol explicar aquestes distàncies, com també les solidaritats i les complicitats establertes en els temps més difícils. I vol contribuir a posar en paraules aquelles coses que a vegades es queden encallades al pap i acaben generant absurds enquistaments.

No es tracta de tirar-nos *piropos* els uns als altres, ni la pròspera Madrid ni l'entrançable Barcelona. Aquests *piropos* són el recurs retòric per evitar les qüestions de fons. Cal plantejar qui és cadascú i veure com ens hem relacionat històricament perquè ens coneguem millor i, en la mida que calgui, puguem millorar les relacions. I sobre tot la mútua tolerància, que és l'única cosa que assegura el bon ambient entre les persones i les institucions.